„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ у Нови Сад.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 50. У Новом Саду у недељу 28. марта (9. априла) 1882. ГОДИНА XVII.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком идућег месеца априла почиње нова претплата за оне поштоване претплатнике наше, којима крајем овог месеца претплата истиче. Учтиво им ово за рана напомињемо, да изволе настојати да понове претплату.

Лист без готове претплате не може се никоме слати, па за то умољавамо поштоване претплатнике, да претплату за времена, и то најбоље путем поштанских упутница, послати изволе, како би се лист без прекидања отправљати могао. Наруџбине без новаца не могу се уважити.

Претплата, огласи, као и наплате за то, нека се изволе упутити на администрацију „Заставе“, а само дописи и остало, што се односи на уређење листа, нека се изволи слати уредништву „Заставе“.

Умољавамо пријатеље листа, да не пожале труда, те да поштоване сународнике, који би листа држати могли, побуђују на претплату листа.

„Застава“ излази четир пута преко недеље.

Претплата стаје за Аустро-угарску монархију, српске државе и покрајине:

На целу годину	14 ф.	— или	35	дин.
На по године	7 „	„	17½	„
На четврт године	3 ф. 50	или	9	дин.
На месец дана	1 „ 20	„	3	„

За остале земље и то: за Немачку годишње 18 ф., за Швајцарску, Романију, Русију, Италију и Бугарску 20 ф., а за Француску и Америку 24 ф., или сразмерно на четврт године.

У Новом Саду 16. (28.) марта 1882.

Власништво и уредништво „Заставе.“

ПРАВОСЛАВНИ УСКРШЊИ ДАН.

„Христос воскресе!“ ори се данас међу православним Славенима од Неве до црногорског приморја. Камо срећа, да је та ора одјек задовољства и радости свега тог православног славенства. Али то се на жалост данас не може рећи. То је само глас тешења у невољи, глас жеље да после садањег великог петка Христовом подобног страдања осване и нада, да ће једанпут осванути радосни Ускрс и великом православном славенству.

Данас шта видимо у великој Русији? Не васкресење државног и народног живота, него још великопетковна стража пред ћивотом народног живота. На место реформа, којима се слободоумни у Русији надаху а нема сумње, и сам народ бар већином надаше још траје пређашње стање не само владалачке самовласти, него и бирократске самоволе.

Још се и сам Игњатијев колеба између назадног и напредног државног устава владавине. Овамо се каже, да Аксаков „Славенофил“, и Катков“ „Великорус“ имају уплива, а од њиног уплива не види се ни трага ни посљедица. Победоношев, клирикалац-бирократ, као да још највише важи. С друге стране бесни свирепост нихилиста, који место да се по двострукој тактици други европски социјалиста: пропагандом, или јавним покретом служе, служе се мучким оружијем, и само с једне стране раздражују државну власт на одпор противу сваког слободнијег кретања народа, с друге пак стране компромитују народ код други европски народа. Усљед тога кобног сукоба између државне власти и тако звани „нихилиста“, странка слободоумни Руса стоји скрштеним рукама, бојећи се прогона с обе стране, или чекајући из посљедица тога сукоба своје време. Но та странка греши, јер је њено, да пред јавности, ма са пожртвовањем појединаца са својим програмом ступи на среду; место тога она и у унутрашњој и спољашњој политици час по час боју мења, и — резервише се. И сама државна власт требала би да се опрости кобне дилеме своје.

Њене присталице наглашују: да с тога неће напред, на уважање реформа, што би се рекло, да је то из страха од нихилиста, и у опште од револуције, чим би се ауторитет државне власти слабио, а овамо и кад се претаје ужасни покушаји и злочини, и кад би се могло узети, да из властите побуде реформише, опет застаје. По том у Русији не би никад могло до реформа доћи. Јер ако је у народу сасвим мирно, изводи се, да је народ задовољан, па да не треба реформа и промене редовним путем. Ако се због злоупотреба власти, а особито појединих власника опет што покрене, то опет не треба заводити реформе због тобожњег орабрења поборника за слободнији унутрашњи устав владавине. И тако из те дилеме, из тог „погрешног округа“ никада. И у спољашњој политици садања руска влада колеба се између савеза са државама, које би биле наслон одржања владалачке, или правије рећи дворске самовласти, и коначног ослобођења источни Славена.

У Бугарској је уведена диктатура. Пресечен је сваки, па и мирнији пут сједињењу Бугара у кнежевини бугарској и у источној Румелији. Не може дакле ни Бугари да поред православног ускрса славе и народни ускрс.

О Србији нећемо овом приликом да говоримо. Спољашња слава је ускрс краљевства српског. Но тешко је поред разни тешки дугова државни, поред свег блистања ордена славити и — ускрс народни.

Срби у Босни и Херцеговини тешко ће се радовати данашњем ускрсу.

Црна Гора је у мучном процепу, и њој није ускрс донео народну радост ускршњу.

Таки је свогодишњи ускрс православном славенству од Неве до црногорског приморја. Такога још није скоро било.

И у нас свде ускрс је само спољашња вероисповедна слава а без ускрса народно-црквене автономије.

Васкрс Христа поред библијског значаја значи такође васкрс човечанства и роду из великопетачке примртвилости. Ми се на амо ускрсу свију још примрли народа, и с тога гледишта сматрамо хришћански православни ускрс и ору славе његове, и поздрављамо народу — ускршњи дан!

САЗАГРЕБАЧКОГ САБОРА.

У Загребу 23. марта.

Данашњим даном одгођене су саборске седнице због предстојећи празника. После ускрса 5. (17.) априла о. г. наставиће се саборско деловање, и то за кратко време. Ви сте у „Застави“ саопштили по све тачно досадање саборско деловање. Оно вам показује све жалосне слике и прилике на хрватском сабору. Старчевићијанци превршили су сваку меру у грубијанству и изазивању шкандала. Они копирају сличне прилике, које се догађају у енглеском и француском парламенту. Али они заборављају да Енглези и Французи такову тактику употребљују у највећој нужди и у питањима најважнијим, те знаду засвирати, али свирале и за појас заденути. Дочим код наши Старчевићеваца најпростије нападање и ачење постало је главном тактиком њиховог саборског деловања. Тим поступком губи наравно та странка сваку важност и углед, те како друга фракција опозиције Мразовића неразвија никакво особито енергично деловање, то је сав значај опозиције сведен на нулу. У опште опажа се на сабору велико мртвило у парламентарном животу; сви се обазиру на Крајину, сви мисле, да ће живахност парламентарна истом онда поступити, кад Крајина на сабор дође. Кад ће пак то време доћи не да се извесно ни сада означити. Влада истина уверава једнако, да ће Крајина ући у сабор у августу ове године. Али иза кулиса простиру се гласови, да томе није веровати, јер све зависи од воље Мађара, а они — каже се — да бана задржавају за сада од тог корака. Карактеристично је да поред општег мртвила на сабору, само у једном питању влада велика живахност и велико заузимање, а то је питање обстанка баруна Живковића. У томе канда су све странке сложне. Видили сте, да је „Позор“ отворено рекао: како бан има бирати између мира земље и баруна Живковића, а знате, да сама владина странка оставља Живковића увек самог, да сузбија све нападаје опозиције — ту нетреба даљег коментара. Но сваки се љуто вара ако мисли да особа Живковића смета успешном нападају опозиције за владавину Пејачевића. Ту се не ради ни о чем другом већ само да се са тих места потисне „влах.“ Но ја вас поуздано могу уверити, да су све вести о одступању баруна Живковића на просто измишљене и намерно на јавност изнешене. Политична тесногрудност Хрвата не може никако од њих да се одели. То се увиђа и из њиховог понашања приликом говора дра Димитријевића о нашим школама. Тај говор примљен је од свију странака врло ладно. Међу тим крајње је време било, да се та ствар на сабору заподене, и дозна расположење странака, тим пре, што се разносе гласови, да је наклоност бана Пејачевића према захтевима Срба охладнела. Говор дра Димитријевића дао је повода конференцији свију Срба посланика, те је закључено, већи депутацијом бану и њему саопштити жеље српског народа. Бан је одговорио резервисано и дипломатски. Ово су његове речи: „И ја се с вама слажем у потреби ревизије школског закона — те сам издао налог, да се школски закон ревизији подвргне. У једно вас, господо моја уверавам, да ће се том приликом на све оправдане жеље српског народа узети достојни обзир.“ У погледу референта за српске ствари у наставном одељењу, обећао је једног Србина поставити.

Срби посланици нису особито задовољни са оваким одговором, тим мање, што одговори говорника владиних на говор дра Димитријевића другим духом дишу. Из тих говора види се, да браћа Хрвати нису све до данас за вредно нашли, добро проучити одношаје нашега народа и наше цркве према пучкој настави, уређеној у новом школском закону. Вончина није за ревизију школских закона, јер је тим законом жељама српским у свему задовољено. Црнадак строго замера захтеву Срба — јер хрватски и српски народ нису два народа већ само један народ. На што дакле тражати за Србе другчије школе и тиме цепати један народ? Мишкатовић није за ревизију и конфесионално оделење школа за то — што би тада католичке школе дошле под управу католичког свештенства, а српске не под своје свештенство, већ под неки одбор, у ком седе људи који нису држављани хрватски. Заиста, кад се таки разлози у овако важној ствари наводе, онда се са правом мора рећи, да Хрвати не узимају српске захтеве у озбиљно разматрање.

Међу тим, Срби су своје жеље озбиљно изјавили. Од уважења или не уважења истих зависиће будуће држање Срба на сабору. О томе нека нико не сумња. Срби из Крајине знаће такођер, како им се ваља према постојећим приликама при предстојећем избору владати.

Бокељско-херцеговачко-босански устанак.

По службеном извештају, што смо га у прошлом броју донели, излази да је Аустро-угарска војска, што у Херцеговини оперише, главну пажњу сад обратила на онај кут земље, што га склапају Дрина и Чехотина, црногорска и новопазарска граница. Од како је Улок после друге експедиције, што је противу тог места предузета, трајно поседнут, од ото доба склонила се главна снага устаничка, на име под Тунгузом и Вортом, у речени крт на десну обалу дринску, где су у стрменим и тешко приступачним, 3000 до 4000 стопа високим брдима имали врло згодне позиције. Одатле би устанак, кад би се појачао, могао на ново прећи на леву обалу Дрине, те се опет раширити по средњој Херцеговини, те пресецати или бар узнемиривати онако важну свезу међу Сарајевом и Полимљем. За то се сарајевско заповедништво пожурило с експедицијом у речени крај. Ако је веровати службеном извештају, експедиција је пошла за руком, имала је и тактичка и стратегијска успеха, и јужно од Фоче; дакле у оном крају, где су се у другој трећини месеца јануара догодили први озбиљнији сукоби међу устаници и ћесарском војском — ту по службеном извештају устанка више — нема. Има ли, нема ли, то ће време показати, јер до сад се толико и толико пута посведочило, да службеним извештајима, што стижу с попришта бокељског и херцеговачко-босанског устанка, није веровати.

Кад би човек службеним извештајима веровао, устанак у Кривошијама не би било још од 25. фебруара, од познатог великог концентричког похода, од како је Драгаљ узет. Од ото доба прошло је већ месец дана, а кривошијски устаници још се једнако држе на брдима уз црногорску границу, те отуд слеђу и непрестано узнемирују Аустро-угарску војску. Тако су 9. марта устаници код Потпода близу Црквица, дакле у сред војених позиција, ударили на њих осам луштичана, који су на својим мазгама гонили ратни прибор из Рисна у Леденице и Кривошије, и отели им сав товар. Сутра дан, 10. марта, буде карван од 50 мазага, који је ишао приморским путем из Котора у Рисан, код Љутог моста близу Ораховца нападнут од устаника. Устаници се разидоше, кад је ратни брод „Наутило“, који је ту близу на котви стајао, почео ватру из топова сипати. По службеном извештају из прошлог броја, било је 14. марта код Пољевца боја, а 20. о. м. био је један лсвац од 10. тиролског ловачког батаљуна код Грковца рањен метком, који је чак из Врсаника избачен био. Кривошијани дакле настављају борбу постојано, а то тим већма пада у очи. што су после драгаљске експедиције полуслужбене трубе трубиле, да се устаници не ће моћи дуго држати на височинама Мачје планине и Белоша, јер туда нема воде. Но као што рекосмо, они се већ четир недеље дана држе.

*

Ђен. Далеп јавља, како је ђен. Обадић 20. марта из Челебића преко Радоњића, Рођет-брда, Стањева и Веленића крстарио, те дознао, да су се устаници под Ибрахим-бегом Куталијом, Тошићем, Кароваћем и Мухамедом Хоџићем склонили Местровац планину. Ђен. Обадић прокрстари све до Местровца, на што устаници, од којих су неки и своје породице собом повели, прешли у новопазарски санџак, те се склонили по сели Бобову, Ограђеници и Слатини. Колона пуковника Лангера пашла је 20. марта код Бастаћа у шипражју сакривену скелу за преважање преко воде и крстарила је тог дана и сутра дан на десној и левој обали Дрине. Кад је колона крстарила по Вукуши брду и око Бастаћа, ранила је 20. марта два устаника, а једног убила.

*

У Боци Которској сад су на дневном реду затварања. Осим небројено људи, што су позатварани, у Рисну су пре неки дан затворени још Поповић, Сеферовић и Видовић. Да богме да су и они криви због агитације. Поповић је ухваћен у дому познатог ришњанина Рачете, кад се спремао да пође пут Смирне и Русије. Сва тројица предана су војничком суду.

*

Бечким „Нем. Нов.“ пишу из Кривошија:

У убиству и сечи четворице жандара у Камену месеца јавуара ове године, чим су у право започета непријатељства у Кривошијама, учествовао је и каменски поглавар, Лука Павловић. Као што је све становништво, тако је и он отишао у усташе. Потоњих дана вратише се многи од отих људи својим домовима, па пошто се без оружја показаше, није их нико могао затворити. У том дође наредба да се херцегновски округ разоружа. Наредба се свуд строго изврши, осим у селима Кутима, Сасовићима и Жлебима. Том приликом нађено је истина много старо гвожђе, пушке кремењаче, мале пушке итд., али врло мало оружја новог кроја. Кад страже, што су купиле оружје, дођу у Камено, нађу и реченог поглавара и у њега пушку, на којој је зарезано би-

ло: „За слободу! Лука Павловић 1882“. По што је пушка онаког кроја, каке имају аустријски жандари, то се мисли, да је пушка, што се у Луке нашла, од једног од она четир жандара, што су у камену убијена. Одмах му мету негве на руке, па га под стражом отерају у Херцег-Нови, а отуд одведу у Котор. Он ће јамачно бити преким судом осуђен и погубљен. Осим тога многи су убљани и кривошијани позатварани, али је тешко доказати, да су ти људи учествовали у уставку, јер нико није с оружјем у руци ухваћен, тако да ће они јамачно морати бити пуштени.

Политички преглед.

Како из Будапеште јављају, претходни договори о кредиту, што ће га од **Аустро-угарских делегација** заједничка влада искати, довршени су. Владе су се сложиле, да сву ванредну потребу за 1882. год. изишту, а за инвестиције за сада ништа да не ишту. Грађевине и утвђења, што су за војску нужна, биће привремена, а трошак за њих узеће се из средстава, што ће бити за ову годину одобрена. Још није свотом одређено, колики ће кредит бити; то ће углавити заједничко министарско веће, које ће се после ускрса састати.

По београдским вестима, ове велике недеље требало је разним дворовима свечано пријавити, да се **Србија прогласила краљевином.** Тога ради одређена је била Филипу Христићу у среду свечана аудијенција у бечком двору. По претходним вестима, Христић је том приликом предао цару-краљу Фрањи Јосипу својеручно писмо од краља Милана. Истог дана отишао је Христић, који је и код талијанског двора акредитован, у Рим, да и онде то исто учини. Заступник Мариновић учиниће то исто у Паризу и Мадриду. На Цетињу и у Атину отишао је тога ради потпредседник скупштински Кујунџић. То исто биће ове недеље и по другим јевропским дворовима учињено. На велики четвртак отишао је краљ Милан с краљицом Наталијом и краљевићем Александром у Шабац, где су требали 24 сахата задржати, па онда вратити у Београд. После ускрса путоваће краљ по Србији, пратиће га министар унутрашњих дела, Гарашанин.

Аустро-угарски посланик на петроградском двору, гр. Волкенстајн, бави се још једнако у Паризу и још једнако конферише с Барером, с француским повереником у међународној подунавској комисији, о његовом предлогу за решење **подунавског питања**. Говори се, да су се они један с другим у главном погодили, али сад је настало питање, како ће се Румунска сломити, ако се она у јевропској подунавској комисији успротиви барерову предлогу. Судећи по томе, како букурештански листови пишу, нема сумње, да се она не ће противити. Тако нпр. „Румунска Независност“ (Indépedance Roumaine) вели, да Јевропа хоће Румунији Дунав да „отме“, па за то нека се Браћано постара, да и њега не окриве за ту отмицу, да и њега не сматрају за отмичара. Како „Н. Сл. Преси“ из Париза брзојављају, онде мисле, овако ствар да удесе: Ако подунавска комисија усвоји бареров предлог, онда ће опет Барер предложити, нека се исти предлог поднесе конференцији сигнатарних сила, па нека га и она усвоји и тим потврди и санкционише. То канда има везе с оном вешћу, која вели, да ће Волкенстајн, пре но што се у Беч врати, опет свратити у Берлин, да опет конферише. Тамо треба данас и гр. Хацфелд са свог допуста да се врати, па за који дан коначно да прими у своје руке управу над немачким спољашњим пословима. Волкенстајн ће јамачно и конферисати с њим, јер Бисмарк није у Берлину. Изгледа дакле, да неки, те неки хоће против Румуније да покрену читав јевропски концерат. Да ли ће им поћи за руком? Идемо, да видимо. Но ако Румунија и поддегне притиску, она ће и пак светла образа остати, и послужиће за узорит пример, на који се многа вршњакиња њена може угледати и научити, како се своји интереси бране.

У париском службеном листу, „Журналу Офисјелу“, изишао је у недељу декрет о **преустројству француске дипломације.** Република француска имаће од сад 9 великих посланика (амбасадера), 12 опуномоћених посланика другог реда, 8 посланичких саветника и 32 ђенерална консула, 12 посланичких тајника и 45 консула првог реда, 18 посланичких тајника и 55 консула другог реда, 36 посланичких тајника трећег реда и 12 потконсула (вице-консула). Нова установа јесу посланички тајници, који стоје на средини међу опуномоћеним посланицима и првим посланичким тајницима и која ће француску дипломатију обогатити добро ишколованим снагама. Новина је и то, што Французи од сад не ће имати политичких и консулских агената, нити ће бити разлике у те две категорије дипломатског заступства, тако да ће од сад ђенерални консуо моћи бити позван, да врши функције опуномоћеног посланика, те ће тако и консулским чиновницима бити отворена дипломатска каријера, а то ће много допринети томе, да се француска дипломатија поре-публикани и подемократи. При тој реорганизацији француске дипломатије значајно је, да је за Берлин систематизовано највеће особље. Онде ће на име, осим посланика, бити један посланички саветник, један тајник првог реда, један тајник другог реда и три тајника трећег реда. Што се тиче бечког француског посланства, оно ће од сад, осим посланика, имати једног посланичког саветника, једног тајника првог или другог реда и два тајника трећег реда.

На острву Сицилији и по многим градовима талијанским прослављена је 18. о. м. шеста стогодишњица тако званог **сицилијанског вечерња.** Под отим именом познат је у повесници света устанак, што је 18. марта 1282. год. по свој Сицилији букнуо против омрзнутог француског господства на том острву; анжуска династија би збачена с престола, а за сицилијанскога краља би изабран Петар III. од Арагоније. Поговарало се, да ће 18. марта бити изгреда не само у главном граду сицилијанском, Палерму, него и по свој Сицилији. Том се гласу могло тим пре веровати, што је у последње време било мањих, већих изгреда у Месини, Болоњи, Римину, Форлију, Равени и по другим талијанским градовима. Особито се бојало, да се ти изгреди не скоме противу Француза, јер сама је прилика така, да су се Талијани лако могли повести, да демонстративно даду израза свом нерасположењу спрећу Француза, који су их својим туниским походом ода се отуђили. На срећу, светковина је и у Паралму и, где је год светкована, у реду и на миру прошла; противу Француза пак не догоди се ни најмање демонстрације. Но и они су том приликом показли пуно такта, и француска је влада врло мудро урадила, што је свом консулу у Палерму наложила, да о дану светковине истакне француску заставу на консулатском здању. Република је тим начином одузела сваки повод и прилику демонстрацијама противу Француске, ако су тј. оне у опште смишљане биле, и постигла је то, да је њен консуо од палерманаца демонстративним усклицима одобравања, усклицима „Evviva“, поздрављен био. Међу тим, и старац Гарибалди учинио је своје, да ковље демонстрација од Француске одбије, а на други предмет окоми. У писму што га је палерманцима писао, напомиње им, да њима, који су мајстори у протеривању тирана, приличи часно првенство, да папству, које је ослонац свакој тиранији, покажу пут из Италије. Препоручује им, нека склопе друштво за еманципацију (ослобођење) човечанства, друштво, коме ће бити задаћа, да се бори противу незнања, да чува слободу мисли и проповеда веру истине. О светковини држао је у универзитетској дворани историчар и сенатор Амари беседу, у којој је развио тему, да Италији пре свега треба напретка, рада и мира. Светковина дакле сицилијанског вечерња, ма да су јој зли гласи претходили, прошла је на миру, и није никог никако зло снашло.

Сабор Троједне Краљевине.

(Седница од 17. марта.)

Подпредседник М. Хрват отвара седницу у 10 и по сахата пре подне.

Бележник Барловић чита записник о посљедној седници, који се без приметбе оверовљује.

Поднесци: Заст. Бартоловић, подупрт с прописаним бројем саборских чланова подноси предлог да се §. 41. саб. пословника промени. (Штампаће се и ставити на дневни ред.)

На дневном је реду: Наставак главне расправе о прорачуну.

Заст. Вучетић опажа, да га је на то, да узме реч у овој разправи, поглавито принукао говор заступ. Фолнеговића, који тврди, да је Хрватска служавка Мађарске, који већ види и гроб Хрватске. Он је осведочен, да заст. Фолнеговић ватрено љуби своју домовину, да жели, да буде јака, неодвисна, али ако те жеље и нису онако испуњене како жели Фолнеговић, ипак је крива тврдња, да је Хрватска служавка Мађарске. Г. Фолнеговић позвао се на познате речи бана Ердедија на пожунском сабору: Regnum regno non praescribit leges. Али какве су околности онда биле, а какве су сада? Мађари су онда силом хтели увести протестантизам у Хрватској. Али где је сад могуће, да прописују Хрватској законе. Сам наслов нагодбе показује, да је тврдња Фолнеговића неистинита, да је Хрватска равноправна краљевина.

Говорник труди се затим доказати, да је Хрватска од год. 1868. напредовала. До године 1848 нијекали су Мађари, да је хрватски језик службени, намештали су овде мађарске професоре, увели цензуру и т. д. (Заст. Фолнеговић: За 10 год. биће по вашем поступку опет тако!) А сада? §§. 56. и 57. нагодбе установљено је, да је хрватски језик службени не само код уреда земаљске владе, него и код уреда заједничке владе у Хрватској и Славонији. Што више? Мађари, поносити допустили су Хрватима (Заст. Каменар: Краљевини Хрватској!) да се и на заједничком сабору служе својим језиком. (Заст. Црнадак: А ви сте говорили мађарски!) Хрватски језик раби се даље и у самој делегацији. (Заст. Фолнеговић: То није ваша заслуга, него народа!) Г. Црнадак каже, да је треба бранити народ хрватски. (Заст. Црнадак: Јест, али ви браните мађарски народ! Подпредседник Хрват позива заст. Црнадка на ред.) Треба га бранити, али узмимо — опажа говорник гледом на приметбу заст. Црнадка — да би Мађари захтевали да им буде овде слободно говорити мађарски, били им то дозволили?

Што даље бива? На жељезницама, кад се чује која мађарска реч, виче се, да је то велика повреда закона. Он такођер захтева, да се закон повређа али како је јучер г. Живковић изјавио, жељезнице обште са странкама и нашим уредима хрватским језиком. Надаље се на угарском парламенту вије хрватска застава. Били ви допустили да се овде вије мађарска? (Заст. Каменар: И то ће још доћи!) Даље мора заједничка влада хрватске поднеске хрватски решавати. Чеси и Пољаци имаду сигурно онако дичну хисторију као ми, па јели се њихов језик раби на оним местима јавнога живота као наш? Г. Д. Старчевић рећи ће да како, то је наше право. (Вика на левици Заст. Фолнеговић: Зато лежи 40.000 наши синова покопаних у Мађарској!) Пре 1848 имали смо с једне стране канцеларију, с друге намеништво у Будапешти, а сада имадемо аутономну земаљску владу. Хрватски сабор био је congregatio ordinum et statuum са незнатним правом. Кошут питао је: Где је Хрватска? Давид Старчевић: Па смо га научили, где је!) А где је била крајина? Сада је пак у времену од 14 година већим делом оживотворена целокупност земље. Допушта, да нису још испуњене све жеље народа, али он следи на раван пут пријатељства и искрености, а не мржње и пркоса против Мађара, и у том да ће ваљда бити разлика међу њима и опозицијом, и напосе Црнадком. (Заст. Црнадак ограђује се против тога, да намерава што пркосом постићи.)

Др. Вучетић полемизује затим против говора заст. Црнадка. На питање заст. Црнадка, што чини влада против намештању странаца код уреда заједничке владе, одговара, да Црнадку, кад је био у већини није пало на памет, да каже тадашњој влади, да се у том погледу врећа нагодба и пита, је ли праведно, да за те повреде пита бана Пејачевића, који тек две године седи на банској столици и који да је примао од Мажурапића наслеђство sine beneficio inventarii. (Давид Старчевић: Зашто нисте пазили?) Туже ли се надаље чланови умерене опозиције на вређање нагодбе са стране Мађара, онда да неби били смели прихватити ревидиране нагодбе, која је ревидирана баш онда, кад су они били у већини. Г. Црнадак споменуо је, како би он казао Мађаром најбоље средство, којим се овде може разширити угарска државна идеја, али он да је био 6 година на угарском сабору, пак им тога ипак није казао. Г. Црнадак тужи се надаље на корупцију чиновника и сгража се над тим, али ти људи, које да је Пејачевић преузео од Мажурановићеве владе, да нису могли постати тако зли тек у ове две године, што Пејачевић седи на банској столици. (Заст. Каменар: То је баштина од год. 1868. Давид Старчевић: На то ће одговорити г. Живковић, који је био предстојником нутарњега одела и под пријашњом владом!) Говорник закључује, да има подпуно поверење према садањој влади и зато да прихваћа буџет у целости и појединости.

Заст. Црнадак моли по пословнику за реч, да одговори на особне примједбе предговорникове.

Подпредседник Хрват одвраћа, да му не може дати речи, јер у говору Вучетићеву, да није приметио никакове особне приметбе, те с тога пита кућу, пристаје ли на то, да заст. Црнадак говори. (Већина изјављује, да му се има укратити реч. Заст. Писачић: То је робство. То се у ниједној земљи не догађа.)

Предстојник одсека богоштовља и наставе, Вончина узима реч, да одговори на примедбе неких говорника опозиције у погледу прорачуна наставе. Заступ. Каменар, да је приговорио, што није влада предложила изказ о стању пучких школа. Влада није тога учинила — опажа говорник — што је такав изказ тек пре две годипе био предложен, а у две године не може бити знаменити промена у том погледу. Заст. Каменар тврдио је даље, да сустав пучке наставе није сходан, али он није у том погледу ништа конкретна навео. Заст. др. Димитријевић казао је, да постојећи закон о пучким школама руши равноправност верску и право на автономне српске школе. Говорник изјављује, да влада признаје конфесионалне школе, које су се таковим прогласиле после уведења закона о пучким школама од год. 1874. и доказује, да је овај закон праведан и да стоји на висини равноправности вера. Мана могло би бити само у провађању, а таковим ће влада гледати доскочити. Што се тиче дозначивања квинквенала пучким учитељима, влада да врши строго закон, који се досуђује оним учитељима, који су најмање пет година после дефинитивног намештења успешно служили. А под речју „успешно служили“ разумева се и морално и политичко владање. Случај, о ком је говорио др.

ЛИСТАК.

УСКРС ЈЕ — СРПСКИ, И ЈЕСТЕ И НИЈЕ!

У царској лаври Жичи седмовратој глѣте дивне слике и прилике!

Поноћ превалила, јасне звезде штапци на заход потегли, даница их одменила — пукло дивно праскозорје.

Са гробнице косовске петстолетни кам одваљен — из гроба се дигле три српске војводе Милош, Милан и Косанчић Иван, старац Јуже с девет соколова, с девет тица Југовића...

и за њима схорила се под крсташ Бошка Југовића сваколика војска честитога кнеза, цар-Лазара.

Схориле се сенке косовских јунака сред тужнога поља Косова; с Косова се војска дала пут царске лавре Жиче седмоврате.

У дивној Фрушкој, у скровитој задужбини Јаску подранио светац-мученик, устао из живота нејачак Урош-царе, уза-њ пристале сенке четири табора — за час, па их ето и до цркве Раванице крај куле врдничке, да пробуде у животу честитога кнеза цар-Лазара, да их води к светосавској лаври Жичи седмовратој.

Тамо под Авалом на Врачару запретан жар у огањ букнуо — из пепела сред огња дигла се света сенка светитеља Саве.

Ту је, ено, и ученик му Доментијан и свети прејемник Данило са књигама цароставним и седи старац протопоп Недељко.

Устао је од Тополе Ђорђе и мудра глава са Такова Милош — за њима се дали свиколици устаоци-осветници погибије косовске.

У скровитој Жичи седмовратој отворили врата првовенчаника, да кроз њих уђе краљ на крунисање —

краљ Србији са краљицом и с нејачким краљевићем...

Плам косовски, плам тополски и таковски зажегао небројe свећа воштаница и кандило пред распећем мученика голготског и сви пет кандила над гробом, над плаштаницом — сви пет кандила, што светлила у мукама Србадији ето пуних века пет.

Дивна ноћи, још дивнија зоро јутру на уранку великога дана Господова, великога дана Србињскога.

Васкресење твоје Господе, васкресење твоје народе — учини ми с' у тај пар, поју не људи већ анђели са небеса, свете сенке косовске и свете сенке осветника им.

Ускрс је!

Ускрс је то српски данас јутру на уранку!

Не издај ме, ослабели очњи виде, прогледниде угашени у глави ми луче — да с' нагледам тих дивних слика и прилика у зоритој, на освитку великога данка!..

* * *

Ускрс је — јесте и није!.

Суза суву у оку ми сустиже — суза радости и суза жалости.

Је-л и ово машта или пука сањарија, што у часку овом гледам тамо пут Дурмитора и Урвине-планине?

Пружила се гуја присојкиња, у крила удрила, да улови тиће соколиће и орлиће полетарце, што сред горе чузају развалине цркве Миљешевске и стоборене Ђурђеве Ступове, — па јуначког лица уплакана пламичак зажижу под кубетом Високих Дечана да не згасне кандило пред распећем и не утрне слава им ускршња.

Нит је машта нит је сањарија...

Устали сив-соколи и орли полетари, слегли се око Урвине-планине, да пробуде Краљевића Марка.

Али Марко тежак санак снива, бог би дао, да на добро буде!

Закасниће можда и овај пар Мусићу Стеване те на њему останути клетва — тешка клетва честитога кнеза, к'о што песма старинска казује.

Зар још није доста каја и покаја греха Вука Бранковића — зар још није ора, сав народ да слави данас сутра ускрс у царској лаври Жичи седмовратој?..

Ускрс је — српски и јесте и није!

* * *

Чујете-ли јасно оно звонашце ускршње ено тамо на домак Ловћену, на погледу сињем мору јадранскому?

Звони звоно лепшем данку на освитку, у лепшем нег' игда праскозорју — зове звоно стара манастира на ускршњу славу подмлађене орле са литица кршних Иван-беговине.

Свети Петар устâ из живота, владика Раде сишâ са Ловћена, да јунаком над јунаци увеличају то јутро ускршње, с благословом светим глагохну им:

Христос васкрсе!

* * *

И ми синци народа српског у земљи нам ново-обећаној радујмо се слави тој ускршњој у светосавској Жичи седмовратној и слави оној ускршњој манастира стара испод Ловћена — шат бог даде да се и Марко пробуди у планини Урвини и руке пружи и десно и лево у загрљај браћи тамо и онамо...

Добар је бог и лепа срећа јуначка и већа слава ускршња!

И у тој слави ускршњој — и у том наду на ускрс српски, кликнимо браћи на све стране:

Христос васкрсе!

М.

Мајцен, није још решен. Напослетку приговара се да се у пучкој школи занемарује обука у господарству. Влада ће међутим настојати, да учини преинаке, које ће томе доскочити.

Заст. Марковић спомиње, да ће настојати говорити о бројевима прорачуна, те мисли, да је ту главно питање, какво је размерје између своте за сврхе непосредно продуктивне и своте не непосредно продуктивне. То пак размерје је врло неповољно. Узмемо ли из прорачуна одсека за богоштовље и наставу своте за школе, средишњу управу и мировине, те из одсека нутарњих послова своте за господарску школу и штипендија, добивамо своту за школске сврхе од само 460.000 фор. Према томе имамо сљедеће размерје: Прорачун одсека унутарњих послова 4/8, прорачун правосуђа 3/8, а прорачун за наставу 1/8, укупне своте прорачуна. Разматра ли се прорачун унутарњег одела, види се, да су ставке за непосредно продуктивне сврхе размерно мало дотиране према ставкама за сврхе, које нису непосредно продуктивне, јер средишна управа стоји 630.000 фор., а друмови и водограђевине те приноси за господарске сврхе само 730.000 фор. А сравњујући своту за школске сврхе са потребом казниона, види се, да је прва само трипут већа од последње.

Говорник препоручује с тога, да се више настоји о промицању просвете, те разлаже за тим како заједничка влада ништа не чини, да се код нас промакну обрт, трговина, комуникације, премда носимо велики терет за заједничке послове. Од год. 1867—1876 — наставља говорник — пала је вредност имовине у Угарској за 100 милијуна, а како је истом морало бити у том раздобју у нашој домовини, која је господарствено и прије била слабија? У једном угарском дневнику, који излази на немачком језику и о ком се каже, да стоји близу угарске владе, пребацује се хрватском народу, да је он просјак, кога издржава Угарска. Ако је тако, онда је с друге стране истина, да се сиромаштво од год. 1868 повећало, а одатле би произлазило јасно, да је савез наш с Угарском за наше одношаје прескуп. Тај меродавни лист, који толико пише о нашим одношајима, пребацујући нам сиромаштво, ипак хоће да буде Хрватска слуга Угарске (Живковић неће.) И пређашња и садашња влада биле су у њему погрђиване речма, које се не могу квалификовати. И сада у очи решавања речкога питања, писао је начином, који бар није уљудан — то ће ми пак допустити пресв. г. предстојник одсека унутарњих послова.

Подпредседник Хрват моли говорника, да прекине говор, пошто влада жели одговорити на неке интерпелације. Интерпелације и одговоре на њих саопштили смо смо у главном у политичким вестима.

У настављеној у $5^1/_4$ сахата после подне седници, у којој су присуствовали од владе бан Пејачевић и сва три оделна предстојника, а од вирилиста грофови Степан Ердеди и Рикард Сермаге, те барон Отенфелс, наставио је др. Марковић свој говор о прорачунској расправи, полемишући против говорника већине.

Говорник обзире се најпре на говор др. Вучетића, те примећује, да је његов говор морао бити врло неповољан већини и влади, јер ударајући на заст. Црнадака ударио је уједно на већину и саму владу. Пребацујући заст. Црнадаку, да није ништа чинио на угарском сабору, приговорио је тим и господи, која данас реч воде, јер су и она оно време била на угарском сабору. Не стоји у осталом, да се у ово време нису изражавале тегобе наше на заједничком сабору. Говорник сећа на говор, што га је пре неколико година држао па заједничком сабору заст. Берута. Али шта се онда догодило? Кад је он стао говорити на темељу нашега права хрватски, изашла је већина заступничке куће из саборнице, а након по сата његова говора опомено га је председник по бележнику дру Лончарићу, нека престане говорити. Из тога се види, какву вредност има §. 59. нагодбе.

Г. Вучетић казао је, да је по нагодби наш језик трећи језик у целој монархији, али знаде се, да има у нас уреда заједничке владе, где није ни на трећем месту, јер се раби само мађарски језик. Др. Вучетић истицао је, како је тада год. 1868. Хрватска напредовала, али он је прескочио раздобје од 1850—1860. кад је стање земље било много повољније него сада. Др. Вучетић споменуо је даље како је Кошут питао пре 1848. год. где је Хрватска. Али он је заборавио на појав год. 1881. где мађарски академик Пешти тврди, да нема Хрватске.

Осврћући се на говор др. Суботића, примећује говорник, да је он потврдио многе тегобе неодвисне народне странке, дочим је признао, да има више установа у нагодби, које би требало преиначити, да заједничка влада поступа против наших интереса, да су опћине преоптерећене итд. Он је до душе казао, да је закон о опћинама створен под пређашњом владом, но тим је ударио на садању већину као и др. Вучетић. Др. Суботић рекао је, да треба у нас институције стварати према нашим одношајима, а тим је опет изразио начело, на којем се оснивају дедукције умерене опозиције. Не може још пређутати — наставља говорник — да је др. Суботић највећи део својих примедаба ограничио само на један део становништва земље, а оно што се односи на тегобе целога народа сматрао је као нешто неважна. Говорник не може разабрати за што постоји разлика међу Суботићем и Политом. Суботић говори, да је боље православној цркви у Угарској него овде, па ипак је ту члан већине, дочим је Полит у Угарској члан опозиције.

Говорник се за тим осврће на јучерашњи говор Живковићев. Живковић је јуче изврнуо Војновићеве речи, да овде нико не може бити друго, него народним заступником, тако као да он то својата само за себе. Г. Живковић је надаље примедбу др. Војновића, да се услед повреде нагодбе заоштрује страначка борба, тако схватио, као да се тим рекло, да већина не ради по уверењу. Говорник мисли, да би онакова изражања ваљало већ једном ставити изван дневнога реда. Г. Живковић одговорио је на тегобу његове странке, што се код жељезница уредује мађарским језиком, понајпре, да жељезнице нису уреди. Али како нису, кад су ти државни чиновници, који су добили и изборно право овде. Кашње је пак приметио, да жељезничка управа са странкама и областима нашим опћи хрватским језиком. Али зна се, да има код жељезничке управе и слуга, који не разуму хрватски.

Пресв. г. Живковић одговара више пута на тегобе опозиције, да се вређа нагодба. Признајте пре закон. Али области имаду вршити закон против свакога. Г. Живковић казао је на даље, да потреба уредовања иште, да жељезнице са центрумом опће мађарским језиком. Али закон нема ништа о тој потреби. Г. Живковић казао је заст. Црнадаку, да влада не може све учинити и да ће радо примити савете, али мало кашње приметио је о меморандуму овдашње трговачке коморе гледе устројства хипотекарне банке, која је у том погледу ипак струковњак, да су његзине идеје неизведиве. Обични аксиом г. предстојника нутарњег одсека јест, да ваља тежити за оним што је могуће. А кад је г. Црнадак приметио, да би се хипотекарни завод могао устројити са 2 милијуна, одговорио је: То није ништа, што би с тим, влада је хтела устројити такав завод са 20 милијуна, но то је осујетио париски крах. Г. Живковић признавши, да влада треба помоћи других меродавних фактора, одговорио је ипак на препоручање др. Војновића, нека влада и сабор сложно раде, да влада не треба помоћи нар. заступства.

Г. Живковић опазио је такођер, да оно, што су говорили говорници опозиције, не спада у ову расправу. Али је парламентарни обичај, нарочито у Аустрији и Цислајтанији, да се пригодом расправе о прорачуну сврне оком на свеколико стање земље. А да је и овде био такав обичај, то је признао сам г. Живковић, рекав да се и сада говори онако, као што се говорило код пређашњих прор. расправа. Осим тога је прорачун наш, како је сам заступник Сајц приметио, основан на нагодби, дакле је наравно, да питања о држању нагодбе морају бити један од предмета расправе.

Говорник закључује с изјавом, да не може прихватити прорачуна. (Бурно живио и пљескање на левици и десној галерији.)

Подпредседник Мирко Хрват наложи, да се десна галерија има одмах испразнити. (Са галерије чује се клицање: Живио др. Старчевић, живио ректор.)

Оделни предстојник Живковић. (Међутим у саборници се толика бука дигла, да г. оделни предстојник није дуго могао говорити.) Моли да мирно слушају, јер он је слушао четири сата свога предговорника г. дра Марковића. Допушта мањини да се хвата његових речи, јер се и он хвата његзиних, но жели да се његовим речима неподмеће други смисао, него га имају. Тако се хтело доказати му, да се протусловио, када је једном рекао, да влада нетреба помоћи сабора, а други пут да је позвао сабор на сложан рад. И једно и друго има смисла. Где је слога са сабором нужна, ту је влада жели и хоће имати. Рекао је, да влада нетреба помоћи сабора онда, кад би се вређао закон, пошто она сама познаје своју дужност. Ако се за садањега бана догодила која повреда, он је учинио своју дужност, те зато ствар неспада пред сабор. Подпору сабора тражи влада у законодавном телу, у донашању закона, у видању рана. Знаде, да мора бити борбе, али негира дру. Војновићу, да зато неможе земљи бити успешна рада.

Желио би у својем интересу, да се испуни оно, што је заступник г. др. Војновић натукнуо, да оделни предстојници сабора неби били народни заступници, но неразумије, како то жели др. Војновић. По том неби влада имала вотума у сабору, а оделни предстојници били би саборски известитељи. Но његова браћа јамачно неби на то пристала, а тим би се и положај владе посве променио. Влада би била само извршилац воље краља, те би радила само оно, о чему би држала да је користно по земљу. Говорник пориче предговорнику, да је изврнуо реч госп. др. Војновића. Из говора неодвисне странке неможе никад разабрати што хоће, чини се, да она управо оно, што тврди да хоће неће; за странку права знаде само што неће, но не што хоће.

Пошто је оделни предстојник проговорио још неколико речи, тумачећи једну изреку заступника дра Марковића, чланови мањине дигоше буку вичући: То је извртање. Услед немира, који је опозиција подигла, престаде оделни предстојник говорити, те председник Хрват закључи седницу и уречe седницу за 18. о. м. у 10 сати пре подне.

Босна и Херцеговина.

Сарајевска земаљска влада издала је 15. марта наредбу, која гласи:

Пошто су ове зиме многе кметовске породице или чланови њихови, који су способни за рад оставили самовољно своје чифлуке, те пошто су услед тога такови чифлуци остали не обрађени, одређује земаљска влада у намери, да би се могло накнадно побринути за чифлуке у корист кметовских породица и да би се поседници очували од штета, које би за њих настале због необрађивања такових чифлука, — следеће:

1. Све оне кметовске породице или њихови чланови мушкога пола, који су се самовољно одселили са својих чифлука и оставили их не обрађене — — позивљу се, да се поврате што пре на своје чифлуке и да се течајем предстојећега раднога времена побрину за сходно обрађивање по дужности својој.

2. Све оне у тачки 1. означене породице и чланови истијех, које се можда најдуље до 31. маја с. г. по грегоријанском календару не би повратиле и до тога рока ваљано не побринуле за чифлуке, осудиће се по прописима чланка 8. наредбе од 14. сефера 1276. да се уклоне с чифлука, а дотични чифлуци предаду поседницима на властито располагање. —

Из војене статистике.

I. Русија. Има пешадије: 192 регименте по 4 батаљона све по 4 компаније; ловаца: 36 батаљона; тако званих линијских батаљона: 34; коњице: 77 регимената са 356 ескадрона; топништва: 334 батерије (број регимената непознат;) жениста: 24 батаљона. Русија има у мирно доба редовне војске 840.000 момака и 95.000 коња, на ратној нози 2,265.000 момака и 258.000 коња, осим тога за ратни случај нередовне војске 160.000 момака и 14 000 коња.

Руска главна обрана састоји се у природним препрекама, с тога је и број њених тврђава врло мали. Споменути се могу: Свиборг, Виборг, Кронштат, Гевал, Динаминде, Новогеоргијевск, Варшава (цитадела), Свангород, Брест, Динабург, Боринск, Кијево, Бендер, Николајевс, Одеса, Очалов, Севастопољ, Керч. Између ових само је мало њих тврђава прве класе.

Русија има, урачунавши и каспијске, аралске и сибирске флотиле и 143 транспортна брода, свега 389 ратне лађе са 839 топа, међу овима 28 панцера са 291 топом, 97 торпедских бродова и 96 осталих убојних лађа.

II. Француска република броји пешадије: 144 регимената по 4 активна батаљона (сваки батаљон по 4 компаније и 2 депоа); ловаца: 30 батаљона; зуава: 4 регименте; алжирских стрелаца: 3 регименте; страначка легија: 1 регимента; лаке африканске пешадије: 3 батаљона; коњице: 77 регимената по 5 ескадрона; својевољачких еклерера 19; ескадрона (само се у рату формирају); топништва: 87 регимената са 487 батерија; понтонијера: 2 регименте све по 14 компанија; жениста: 4 сапер-минерске регименте по 5 батаљона. Француска не каже како јој је јака њена војска прве линије у рату. Имаде само цифара за мирно доба, које кад се све урачуна, овако изгледају: 495.000 момака, 122.700 коња. У осталом се вели, да Француска може у првој лавији поставити 24 комплетна кора (сваки по 25 пешачких батаљона) и осим тога војску друге линије од 8 корова.

Француска има 30 тврђава прве класе: Лил, Ара. Дуе, Валансјен, Живе, Верден, Тул, Епинал, Белфор, Безансон, Лион, Гренобл, Бриансон, Албервиљ, Шамисе, Рем, Епернеј, Ножан-сир-Сен, Дижон, Лангне Шањи, Шербург, Кале, Динкирхен, Пари-Сан-Дни, Тулон, Перпињан, Бејон, Рошфор, Брест; 21 тврђаву друге класе: Сеномер, Мобеж, Мезјер, Седан, Камбреј, Лонгви, Соасон, Анбрен, Оксан, Сенмало, Авр, Кот, Бељгард, Монлуј, Санжан, Ла Рошеј, Олрон, Лориан, Ајачио, Бастија; најпосле 12 тврђава треће класе, које нећемо набрајати.

Француска флота броји 356 лађа, од ових 62 са јадрима; парна флота се по томе састоји из 290 лађа, од којих су 59 оклопњаче, и то 32 велике убојне лађе (20 првог, 12 другог реда) 21 топнички брод; 26 топничких лађа, 31 торпедо брод, 57 крстарица и 39 весничких лађа и т. д. Број топова не дозвадосмо али има их за цело неколико хиљада.

III. Немачка броји пешадије: 161 регименту (по 3 батаљона све по 4 компаније); ловаца: 20 батаљона; коњице: 93 регименте по 5 швадрона. Ови полазе у бој по 4 швадрона а један остаје натраг као замена; пољског топништва: 37 регимената (340 батерија); пијонира: 21 батаљон. Војска прве линије заједно са официрима може поћи у бој са 765.000 момака и 242.000 коња.

Немачка има 15 тврђава првог реда, и то: Килфридрихсорт, Вилхелмсхавен, Данциг, Кенигсберг, Позен, Спандау, Магдебург, Кели Дајц, Кобленц-Еренбрајтштајн, Мајнц, Гермерсхајм, Мец, Штасбург, Улм, Инголштат; 10 тврђава другог реда: Сондербург, Торн, Штетин, Кистрин, Везел, Најсе, Сарли, Раштат, Дидерхофен, Најбрајзах и 10 тврђава трећег, односно четвртог реда: Пилау-Мемел, Бојен, Колберг, Свинеминде, Штралсунд, Торгау, Глогау, Кенигштајн, Глац, Бич, свега 35.

Немачка има 86 убојних лађа са 566 топова, од ових су 7 оклопњаче фрегате (убојне лађе прве класе) са 85 топова, 5 оклопњача корвета са 32 топа, 11 покривених корвета са 177 топова, 9 корвета са глатким крововима са 84 топа, 9 топничких бродова прве класе са 34 топа, 11 оклопних топничких бродова са 11 топова, 2 топничка брода друге класе са 4 топа. 10 торпедских лађа, 9 весничких и т. д.

IV. Аустрија има пешадије 80 регимената по 5 батаљона. У рату се деле на 160 регимената по 3 и 2 батаљона; тиролских стрелаца: 1 регимента са 10 батаљона, ловаца: 40 батаљона; коњице: 41 регимента (287 швадрона); пољска артиљерија: 13 регимената (195 батерија;) жениста: две регименте (56 компанија); пионира, 1 регимента (25 компанија.) Војска прве линије може ступити у број са 885.000 момака и 107.000 коња.

Аустријске главне тврђаве ово су: Терезијенштат Кенигрец, Јозефштат, Оломуц, Краково, Пршемисл, Карлсбург, Кронштат, Коморан, Арад, Темишвар, Варадин, Осек, Брод, Карловац, Котор, Дубровник, Задар, Пола, Трст; има још неколико тврђава, али овима се не може приписати назив првог реда, тако да је Аустрија у том погледу далеко изостала од Немачке.

Аустрија има 65 убојних бродова са 320 топова, међу овима 11 оклопња часа 158 топова 2 фрегате са 30, 4 покривене корвете са 41, 5 корвета са глатким кровом са 22, и 9 топничких бродова са 24 топа (Свршиће се.)

Нови Сад, 27. марта. Познато је, како се Аустро-Угарска попела на душу српском новинарству, забрањујући овостраним српским листовима прелаз у Цислитаву и поседнуте земље, а опостраним у опште прелаз преко Дунава, Саве и Дрине. Но она не само да то чини, докле њена моћ и власт допире, дакле у свом подручју и за њега, него она нарушава и конвенцију међународног поштанског савеза, у коме је и она члан. Она на име не пропушта преко своје територије у њој забрањених повина ни у стране земље. По 4. пак чл. међународног поштанског уговора „слобода пролаза (транзита) зајамчена је на целом простору савеза.“ Па и пак та спроћу међународних уговора тобоже лојална Аустро-Угарска не држи се тог уговора. Лане су се „Моск. Ведомости“ тужиле, што не могу наш лист да добијају, а није забрањен у Русији. Тако исто читамо сад у београдској „Слободи,“ да Аустро-Угарска не пропушта „Самоуправу,“ којој је одузела право прелаза, преко своје територије ни у стране земље. „Слоб.“ је са свим прикладним именом карактерисала тај поступак Аустро-угарски, па се и тужила српскоме министарству унутрашњих послова. Видећемо, хоће ли г. Гарашанин потражити лека прогону српске пресе.

— Због ускршњих празника изаћи ће идући број нашега листа у среду.

НОВИЈЕ.

— Ђен. Јовановић јавља, да је 22. о. м. после кратког боја, који се био источно од Пољковца у Кривошијама, поседнута Мачија Планина, а 23. ист. Бела Гора. Устаници се 22. о. м. склоне на Градовиву и Буњевску Греду; 23. ист. потиснути су устаници с неколико метака с Лисца. Одељења 44. дивизије посела 22. и 23. марта Вучји Зуб и Орјен, не би ли пресекла устаницима пут, да се у Зупце повлаче. Трупе 47. дивизије ђаху тек до границе црногорске, те поздравише црногорски кордун.

— Како пишка „Пол.“ дознаје, у заједничком војеном министарству у Бечу живо се претреса пројекат, да се Сарајево железницом непосредно с Јадранским морем свеже.

— Београдски великошколци склопили су били одбор за прикупљање прилога бокељској и херцеговачко-босанској устаничкој нејачи, но академијска власт забранила је по налогу полицијином одбору, да не сме радити.

— Из Београда имају ове вести: Скорим ће бити основана самостална српска посланства у Риму и Лондону. — Војено министарство закључило је с фирмом Минх-шумпетеровом уговор за набавку војничког одела и ћебета. — Грађевни управитељ Серес стигао је 24. о. м. у Београд, да се прима грађења свију српских железничких пруга. До 24. о. м. није од париског есконтног друштва дошао никакав одговор, да коначно јави, хоће ли се примити грађења српских железница или не ће.

— Инглеска је предложила, да се мандат јевропској подунавској комисији продужи.

— Судубицама ђен. Стрељникова, који се казиваху по имену Косагорски и Степанов, био је 20. марта при затворени врати. Ђен. гувернер потврдио је 21. ист. смртну пресуду, а 22. о. м. обешена су обојица у дворишту одеске тамнице.

— За грчког посланика у Лондону наименован је Никола Маврокордато, у Паризу Брајила.

— Из Рима јављају, да је папин државни тајник, Јокобини, дао оставку, али папа га је молио, да преко ускрса још води послове.

Уредништву су достављене **нове књиге**:

— Les vrais interets **du monde Slave** et la paix européenne. (Réponse an général Skobelew) par le comte Pierre Koutouzow. Berlin 1882. Richard Wilhelmi. W. Unter den Linden 21. 8-о 36 р.

Марко Славнић. Биографска слика од Вл. Красића. (Прештампано из Јавора.) У Новом Саду. Штампарија А. Пајевића 1882. Стр. 27 на 16—ини.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Српској читалачкој публици.

Наш лист улази идућим бројем својим у четврту четврт свога живота. — Ми не знамо како ће се та четврт свршити по нас, да ли престанком или даљим животом? Једно знамо поуздано, а то је, да дојакошња потпора наше читалачке публике није ни близо била довољна, да овај лист одржи у животу, а камо ли да га усаврши и развије.

„Српским илустрованим Новинама“ требају 1200 годишњих, сталних претплатника па да могу подмирити трошкове издања. Оне су стекле до данас једва неких 700 претплатника.

Животна снага листа болује; мало јој је крви а то је, мало је материјалне потпоре, мало сталних и уредних претплатника.

Са идућом четврти излази лист у кризу. Настају дакле дани када морамо овбиљно запитати: Треба ли српској публици овај и оваки лист?

Одговор на ово питање значи листу овом живот или смрт. Издавач листа је решио се да издржи годину дана све трошкове. По истоку тога рока, нема нико права искати од појединца и даље тако грдне жртве.

Решили се публика да одржи оваки лист, она му мора дати уз дојакошње бар још 500 претплатника.

Може ли то дати српска читалачка публика? Ево нека бројеви кажу могу ли највећа и најимућнија српска места умножити број наших претплатника. Наша већа места дала су овом листу у првом и другом полгођу оволико претплатника:

	½ год. 1881	½ год. 1882
I. Аустро-Угарској:		
Будапешта	9	7
Бечкерек	—	9
Бечеј Стари	3	2
Вуковар	26	20
Вршац	8	7
Ириг	1	5
Карловци Сремски	12	11
Котор	11	9
Кикинда	16	11
Митровица	15	6
Нови Сад	20	30
Панчево	35	25
Рума	24	12
Сентомаш	29	24
Земун	9	7
Суботица	18	12
Сомбор	60	30
II. У Србији:		
Београд	70	30
Ваљево	19	19
Зајечар	14	14
Крагујевац	8	6
Крушевац	15	10
Неготин	8	7
Ниш	1	1
Пожаревац	3	20
III. У Босни и Херцеговини:		
Бањалука	5	5
Брчка	3	3
Дервента	6	5
Мостар	5	4
Приједор	5	5
Сарајево	25	22

Ови су бројеви значајни не само за будућег културног историка, но илуструју као жива слика несталност, наше читалачке публике.

Ко познаје материјалну снагу ових 25 највећих и најбогатијих српских места — тај нам мора допустити, да она нису потпомогла овај лист ни близо онако као што би могла то да учине по својој снази, као што би требала да учине по својој свести; шта више, она су почела да хладне према овоме подузећу.

Ми не ћемо да извојујемо себи живот нарицањем и богорадњом, — нека нас свако цени по раду.

Позивамо публику да то учини и то што пре.

Испадне ли оцена против нас, — или што је још горе остане ли наша публика и даље хладна и немарна — ми ћемо „лећи па умрети“ без да ћемо бити радознали да видимо „ко ће нас жалити?“

Наш лист служи културним интересима српскога народа. — Апелујемо дакле на тај народ и иштемо од њега средства, да можемо тај рад не само продужити но и што боље усавршити.

Ускрсне ли у нашем народу опет она стара љубав и одушевлење којим је пре неколико година са по 2000 претплатника потпомагао издавање српскога илустрованога листа — наш ће лист и даље опстати и ми ћемо настати из све снаге да буде све то бољи и лепши. — Остане ли тај народ и даље тако хладан, лист ће наш 30 Јуна о. г. престати да излази, и умножити број литерарних покушаја који су никли из најлепшега одушевлења, а свенули под хладним вадахом немара.

Наше је уздање још у поједине родољубе Када су могли они створити у маленом Ваљеву, Вуковару, Зајечару и т. д. толики број претплатника, за што га не би могли створити по далеко већим и богатијим местима?

Нисмо за ово девет месеци досадили публици са тужбама. — Ово је наш први уздах али из дубине груди, са тешким срцем. Ми би много хтели, доста би и могли — али овако даље не можемо; јер и то мало снаге мора да клоне у вечитој борби за опстанак.

Дижемо свој глас још за времена и апелујемо у име узвишених идеалних тежња наше младе књижевности и уметности — на јачу материјалну потпору читалачке публике.

На место лепих речи ми требамо просто 1200 претплатника да можемо овај лист и даље одржати.

Има ли дакле у целоме Српству толико пријатеља овом једином српском илустрованом листу?

У Н. Саду на Цвети 1882.

Уредништво „Срп. Илустров. Новина.“

☛ Молимо све српско-хрватске листове да овај оглас изволе прештампати.

ПРЕТХОДНА ОБЈАВА ЗА ЗУБОБОЉНЕ!

ЗУБНИ ЛЕКАР

МЕД. И ХИР. ДР. С. СИЛБЕРЕР

јавља п. т. публици, да ће 13. о. м. овамо у гостиону код „царице Јелисавете“ приспети и своју зуболекарску праксу одпочети.

ТРГОВИНА И ПРОМЕТ.

СТЕВАН КОСТОВИЋ

КОМИСИОНСКА РАДЊА У БУДИМ-ПЕШТИ.

Куп и продаја свију ниже назначени и у ту струку спадајући артикла по умереној провизији и строго солидној послузи.

Извештај од 25. марта (6. априла) 1882.

Жито из Потисја	76—77 ф. 12.40	ф. 12.85
„ „ „	74—75 „ 12.30	„ 12.60
„ банатско	77—78 „ —.—	„ —.—
„ „	74—76 „ 12.30	„ 12.65
„ „	72—73 „ 12.—	„ 12.30
„ бачко	73—75 „ 12.10	„ 12.30
„ „	72—— „ 12.25	„ —.—
„ влашко	69—70 „ 11.40	„ 12.—
„ „	66—68 „ 10.20	„ 10.45
„ српско	75.4.— „ —.—	„ —.—
„ „	— „ —.—	„ —.—
Узанц-жито за март-април	— ф. 11.97	ф. 12.—
„ за септ.-октобар	— „ 10.65	„ 10.70
Раж мађарска	— „ 8.—	„ 8.20
„ влашка	— „ —.—	„ —.—
Јечам за храну	— „ 7.40	„ 7.85
„ за пиваре	— „ 8.—	„ 9.50
„ влашки	— „ —.—	„ —.—
Зоб трг. роба	— „ 7.10	„ 7.60
„ фина роба	— „ 7.60	„ 7.80
Узанц-зоб за март-април	— „ 7.90	„ 8.—
„ за септ.-октобар	— „ 6.55	„ 6.60
Проја мађарска	— „ —.—	„ —.—
„ влашка	— „ 6.—	„ 6.20
„ влашка за пролеће	— „ —.—	„ —.—
Кукуруз, готова роба, банатски	— „ 7.30	„ 7.40
„ „ „ влашки	— „ —.—	„ —.—
„ за мај-јуни банатски	— „ 7.10	„ 7.12
„ за септ.-август банатски	— „ —.—	„ —.—
Кукуруз за септ.-октобар банатски	— „ —.—	„ —.—
„ за јан. фебр. март, банатски нови	„ 6.90	„ 7.10
„ за јан. фебр. март, влашки нов	„ —.—	„ —.—
Репица готова роба Kohl	— „ —.—	„ —.—
„ банатска	— „ —.—	„ —.—
„ за август-септембар Kohl	— „ 12.75	„ 13.—
„ за јули-август банатска	— „ —.—	„ —.—
Горушица по каквоћи	— „ 6.50	„ 7.—
Нувар „ „	— „ 11.50	„ 12.—
Ланено семе по каквоћи	— „ 13.—	„ 14.—
Кудељно семе „	— „ 10.75	„ 11.—
Бикељ по каквоћи	— „ 8.50	„ 9.50
Пасуљ бели нови	— „ 9.—	„ 10.—
„ „ стари	— „ 8.—	„ 8.50
„ жути нови	— „ 9.—	„ 10.—
Погачице од репице	— „ 6.50	„ 6.80
Погачице од горушице по каквоћи	— „ 4.50	„ 5.—
Паприка трг. роба	— „ 17.—	„ 18.—
„ фина роба	— „ 45.—	„ 48.—
„	— „ 36.—	„ 38.—
Мед оцеђен	— „ 30.50	„ 31.50
„ вошчан	— „ 27.50	„ 29.—
„ за октобар-новембар оцеђен	— „ —.—	„ —.—
Восак рожнавски	— „ 118.—	„ 120.—
„ славонски	— „ 122.—	„ 125.—
Шљиве српске гот. роба нова у бурадма	„ 11.25	„ 12.—
„ „ „ „ у џакови	— „ 11.—	„ 11.75
„ „ узанц роба за нов. у бурадма	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	„ 11.25	„ 11.50
„ босанске гот. роба нова у бурадма	„ 11.75	„ 12.—
„ „ „ „ у џакови	„ 11.—	„ 12.—
„ „ узанц роба за нов. у бур.	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ у џакови	„ 12.—	„ —.—
Пекмез, готова роба, славонски	— „ 13.—	„ 16.50
„ за септембар-октобар славонски	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ банатски	„ 10.—	„ 11.50
Свињска маст варошка	— „ 74.50	„ 75.—
„ „ сеоска роба	— „ 73.—	„ 73.75
Шишарке прима мађарске	— „ 14.—	„ 17.50
„ прима 1881 славонске	— „ 15.50	„ 16.—
„ секунда „ 1881.	— „ 10.—	„ 11.—
„ прима српске 1879.	— „ 13.50	„ 14.—
„ прима српске 1881.	— „ 13.50	„ 14.75
Овчије коже срп. и бос. лаке по 102 ком.	„ —.—	„ —.—
„ „ „ „ „ средње 102 ком.	„ 110.—	„ 130.—
„ „ „ „ „ тешке 102 ком.	„ 130.—	„ 140.—
Јагњеће за табаке 102 ком.	„ 70.—	„ 75.—
„ за ћурчије 102 ком.	„ 100.—	„ 106.—
Козије по каквоћи за 56 кила	— „ 52.—	„ 58.—
Јареће „ „ мађар. ердељс.	— „ 120.—	„ 125.—
„ тешке	— „ 100.—	„ 115.—
Шпирит: у бур. од 600—700 лит. } 90%	„ 35.—	„ —.—
„ „ „ „ 300—400 „ } (36 A)	„ 35.50	„ —.—

Рана У готовом житу пренео се слаб правац прошле недеље и на почетак ове недеље но већ први дана развио се обрт, млгни показаше живу куповну вољу и лако се цене прошле недеље постигле, тежна је знатно чвршћа, цене последња два дана са 15 до 20 н. поболшале. Сав обрт ове недеље износи око 95 000 м. ц. И у терминским пословима била је тежња у почетку слаба, но доцније чвршћа, тако да се жито за јесен и кукуруз за мај јуни по вишим ценама продавао.

Продукти. У српским шљивама направило се неколико закључака по ф. 11·25—11·50 а у готовим српским и босанским шљивама било је само неколико незнатни продаја. Пекмез без икаквог посла. Маст је претрпила губитак од 50 нов. у цени. У шишаркама нису продаје какве познате. Коже козије, босанске продато је 1200 и 2400 по ф. 54.— а 12,000 бољи по ф. 55.— и 3000 прима српски по ф. 60.— за 56 кила, јареће једна мала партија по ф. 118.— и овчије српске за ћурчије по ф. 148.— за 102 ком.

Курс бечке берзе 27. марта (8. апр.)

Лондон	120.20
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.60
Наполеондори	9.48
Немачке марке	58.55

ОГЛАСИ.

Објава.

Од стране управног одбора за заједничко руковање ритских земаља у тителском и жабаљском срезу, овим се до општег знања ставља, да ће се право риболова у следећим водама I. и III. залива путем јавне дражбе на три године под закуп издавати као: Кенђел, Цигура са прочи фокови, мали аћаш варошки фок и рибњак, велика и лавина бара, мутњача са јамама, шарић и црна бара.

Дражба истих риболова држаће се 17. (5.) априла 1882. у општинској писарни у Жабљу.

Ближи услови могу се сазнати у Тителу у писарни управног одбора.

П. Т. Закупници позивају се у одређеном времену у Жабаљ.

Општинско поглаварство умољава се, да ову објаву међу својим становништвом обнародује.

У Тителу 31. (19.) марта 1882.

Председник управног одбора

3—3 **Станојевић.**

ОБЈАВА.

У конкурсној ствари Хермана Бреслауера даје се овим до знања, да ће се разне ћурчијнске ствари, што се налазе у дућану на главној пијаци у кући рим. кат. цркве, по закључку кредиторског одбора продавати 12. априла 1882. у 9 сахати пре подне, евентуално и идућих дана, путем јавне распродаје ономе, који највише даје.

Из седнице кредиторског одбора држане 1. априла 1882.

Др. Карло Кон, с. р. Месарош Гашпар с. р.
перовођа. 1—1 масе куратор.

Објава.

Овим се до општег знања ставља, да ће у оставину пок. Илије Христића и Илије М. Христића спадајуће — на ововарошком земљишту близу пирошке капије налазеће се две цигљане односно две цигљарске фуруне са целом опремом у процењеној вредности од 1800 фор. као и тамо налазећа се готовина црепа за кров у вредности од 600 фор. путем јавне лицитације 4. (16.) априла 1882. у 3 сата по подне на лицу места и то за готове новце продавати.

О чему се купити желећи с тим извешћују, да лицитанти од горе изложене вредности 10% као пишманлук положити имају, и да се означене ствари испод процењене вредности продати неће.

У Новом Саду 18. (30.) марта 1882.

Јован Матић,
3—3 крал. јавни бележник.

СПУШТЕНЕ ЦЕНЕ

ПАПИРНИХ КЕСИЦА

добити се могу

САМО

У КЊИЖАРИ ЛУКЕ ЈОЦИЋА И ДР.

У НОВОМ САДУ.

Од	⅛	киле	1000	ком.	—	—	—	90
„	¼	„	„	„	—	—	—	1.—
„	½	„	„	„	—	—	—	1.20
„	1	„	„	„	—	—	—	1.60
„	1½	„	„	„	—	—	—	2.40
„	2	„	„	„	—	—	—	3.—
„	2½	„	„	„	—	—	—	3.15
„	3	„	„	„	—	—	—	3.25
„	5	„	„	„	—	—	—	6.—
„	8	„	„	„	—	—	—	9.50
„	10	„	„	„	—	—	—	10.—
„	12	„	„	„	—	—	—	16.—

АНТОНА ДРЕХЕРА

ЕКСПОРТНО ПИВО У ФЛАШАМА

може се једино добити и наручити код

Дитриха и Готшлига у Будим-Пешти

или

Антона Дрехера у Штајнбруху.

Сваки дан се двапут пуне флаше најбољег ли за то резервисаног експортног пива.

Препродавцима знатно спуштање цена и концесија.

☛ **Изволите прочитати** ☚

У интересу п. н. консумента дрехеровопива у флашама чинимо пажљивим, да су само она пива у флашама права и неискварена где се на вињетама у флаша може јасно виг дети име: **„Дитрих и Готшлиг.“** 1—10

ПРОДАЈА

БЕЧКОГ СТОВАРИШТА КОНФЕКЦИЈЕ

ЗА ГОСПОЂЕ

трајаће само још ДО СРЕДЕ 12. АПРИЛА у гостиони **Schneider** у Новом Саду. 1—1

☛ **Молимо сваког да ово прочита.** ☚

НАШУ ДОЈАКОШЊУ

СРПСКУ КЊИЖАРУ

од сад под обележјем (цимером)

„КОД СВЕТОГА САВЕ“

☛ ПРЕСЕЉАВАМО И ЗНАТНО УВЕЋАВАМО ☚

одмах после Ускрса ове године у ванредно лепи и највећи дућан овдашњи, којему мало равна има овде (мимогред да наведемо: у просторији 56 корака дугачкој)

У КУЋИ ТРОКАТНИЦИ ЂОКЕ НЕДЕЉКОВИЋА, БРОЈ 24.

на главној пијаци ☛ косо преко пута од српске саборне цркве — а од ћошка дунавског сокака друга кућа.

Пресељавамо пак књижару своју, што смо је већ и до сад здраво разгранали — **а одјако намерни смо и јошт већма разгранати и увећати** — како би смо могли најбоље на услузи бити сваковрстном потребом књижарске врсте, коју потраживачи било одкуд зажеле и потраже те у нас добити могу,

а све без разлике

☛ **ЦЕНОМ НАЈЈЕФТИНИЈОМ** ☚

и најповољнијим условима за купце.

Српска књижара наша, као што је познато, бави се радом књигоиздавачким и у опште књижарским свакоје књижевности данашње.

Снабдјевена је најбогатијим стовариштем хартије сваке врсте беле и бојадисане — великим избором писаћег и канцеларског прибора, званичног и трговачког; — иконама и сликама; црквеним утварима као: путирима, кадијовицама, дискосима, ручним крстовима, рипидама и т. д. — свираћим инштрументима и свега прибора што уз ово иде, — школским училима мапама, глобусима и рачуналкама и т. д. —

Молимо и опет да сваг на ум узме, да је наша данас највећа српска књижара смештена **једино и само у кући ђоке Недељковића на пијаци.**

Јављајући ово, радост ће нам бити — да нас поштована публика што већом посетом почаствује **и сама собом увери се о свему горереченом у нашој српској књижари код „светога Саве.“**

У Новом Саду, о Ускрсу. 1882.

СРПСКИ КЊИЖАРИ И КЊИГОИЗДАВЦИ

БРАЋА М. ПОПОВИЋИ

„код светога Саве“

(у кући Ђоке Недељковића број 24. на главној пијаци косо преко пута од српске саборне цркве.)

Одговорни уредник др. Светозар Милетић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.